

kapitole sa ďalej stretneme s domácimi i zahraničnými vydavateľstvami, kníhkupectvami a antikvariátmi, z ktorých www-stránok si možno objednať historickú literatúru, časopisy a periodiká. Ďalej tu nájdeme odkazy na slovenské a zahraničné univerzity, organizácie, inštitúty, resp. ústavy histórie, ktoré podávajú stručný prehľad o ich činnosti, vyučujúcich, resp. pracovníkoch, štúdiu, prípadne publikačnej činnosti. Múzeá ponúkajú aktuálne informácie k stálým i pripravovaným expozíciám, zbierkam a dnes čoraz viac navštevovanejším virtuálnym múzeám. Nasledujúce dve kapitoly sa venujú historickým časopisom a zborníkom, plnotextovým elektronickým rukopisom, dokumentom, štúdiám a publikáciám. Niektoré, najmä zahraničné www-stránky obsahujú články na stiahnutie, pravdaže po zaplatení poplatku. Webové portály a odkazy zo záverečných kapitol možno využiť ako pomoc študentom, doktorandom a mladým vedeckým pracovníkom pri štúdiu nielen histórie (štipendiá, granty, školenia, atď). Učители základných a stredných škôl, gymnázií odcenia internetové stránky zamerané na pomoc pri výučbe dejepisu, získavania pedagogických dokumentov, projektov atď. V poslednej kapitole autor stručne hodnotí, čo na internete z histórie chýba.

Využitelnosť tejto publikácie je určite veľmi široká. Prínosom bude nielen pre študentov – budúcich historikov, učiteľov, ale aj pre mnohých záujemcov histórie. Už len preto, že nič podobné k dispozícii posiaľ nemali.

*

Ružomerský historický zborník I. (Zost. P. Zmátlo). Ružomberok: Filozofická fakulta Katolíckej univerzity, 2007, 381 s. + prílohy. (Z. LACKOVÁ)

Prvý zborník Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity je venovaný významnému, doma i v zahraničí uznávanému slovenskému historikovi doc. PhDr. Ivanovi Chalupeckému. Svojimi prácami prispeli nielen pedagógovia univerzity, ale i bývalí študenti. Popri štúdiách s rôznym historickým zameraním nájdeme i jeden príspevok s archívnym materiálom. Záver zborníka je obohatený o prehľad činnosti Katedry histórie za rok 1996 – 2005, nechýba ani fotografická príloha.

Zborník sa začína štúdiou *Vývoj severnej hranice na Spiši* od Ivana Chalupeckého. Autor sa v nej zaoberá otázkou severnej hranice Spiša od čias (13. – 14. stor.) stredoveku, kedy bola definitívne ustálená. Následne poukazuje na obdobie prvých vážnejších sporov s Poliakmi, ktoré vyvrcholili po I. a II. svetovej vojne rozdelením Spiša a Oravy a pričlenením viacerých slovenských obcí k Poľsku.

Druhá štúdia s názvom *Symbolika vtáka v minojskom náboženstve a starovekom Egypte* od Štefana Kucíka podáva zaujímavé interpretácie vyobrazení a symbolov s motívom vtáka v minojskej a staroegyptskej kultúre, v spojení s ich božstvami a náboženskými obradmi. Vo svojej štúdii *De civitate Dei: najväčšie literárne dielo neskorej antiky v kontexte historických udalostí* píše Marek Babic o vzniku veľkého knižného diela sv. Augustína Boží štát. Autor sa zaoberá príčinou a motívmi vzniku tohto rozsiahleho diela, rozoberá ho obsahovo a štýlisticky, analyzuje z akých prameňov sv. Augustín vychádzal a na záver informuje čitateľov o vydaniach a prekladoch *Božieho štátu* do slovenského a českého jazyka. V poradí štvrtá štúdia *Matky púšte* od Petra Olexáka sa dotýka problematiky počiatkov ženského mníšstva. Poukazuje na osobitné postavenie žien v Cirkvi, ktoré sa rozhodli zasvätiť Bohu, viesť asketický život na púšti, alebo v kláštorech. V závere svojej štúdie prináša zaujímavé osudy niektorých matiek púšti. Rastislav Kožiak v štúdii *Conversio gentum a christianizácia vo včasnom stredoveku* sa zamýšľa nad konfrontáciou christianizácie s pohanstvom. Autor sa pokúša priblížiť vnímanie christianizácie pohanskými spoločnosťami, zároveň podáva pohľad na základné problémy súčasného výskumu christianizácie vo včasnom stredoveku. S náboženskou tematikou sa stretávame aj v štúdii Štefana Kuruca *Nábožensko-politické vzťahy na Rusi a vo Svätej zemi v 11. – 12. storočí na pozadí spisu „Choždenije igumena Daniila“*. Autor na základe spisu *Choždenije* opisuje vzájomné vzťahy medzi západnou a východnou cirkvou vo Svätej zemi v období prvých rokov Jeruzalemského kráľovstva, ktoré značne ovplyvnili aj dejiny ruského národa. Zmyslom ďalšej štúdie *Funkčný význam ochrannej zbroje v stredoveku* od Miroslava Huťku je poukázať na dôležitosť a funkčnosť ochrannej zbroje v období plnom vojen, sporov a konfliktov, ako i priblížiť čitateľom jej vývoj v Európe. V poradí ôsmej štúdii pod názvom *Prehľad dejín Spoločnosti Ježišovej v Uhorsku a Sedmohradsku v 16. storočí* sa Jaroslav Nemeš chronologicky zameriava na príchod jezuitov do Uhorska, na ich aktivity v Trnave, založenie kolégií v Kláštore pod Znievom a Šali i na postupné rozšírenie sa do Sedmohradska. Ďalej tu sleduje ich rozmach, ale aj ťažkosti v upevňovaní katolicizmu. V štúdii *Slovenské osídľovanie békeško-čanádskej oblasti* od Silvie Liptákovej sa možno dočítať o migrácii Slovákov na Dolnú zem. Proces sťahovania a osídľovania približuje z hľadiska hospodárskeho, spoločenského i náboženského a rozdeľuje ho do niekoľkých etáp od konca 17. stor., ktoré intenzívnejšie pokračovalo v 18.-tom, čiastočne v 19. a 20. storočí. Nezbúda ani na významné osobnosti, presnejšie Ľudovíta Haana, s ktorým sa spája história békešskej župy. Vo svojej štúdii s názvom *Rímskokatolícky sirotinec*

v Žiline. *K problematike vzniku biskupského sirotinca a jeho počiatocného fungovania* objasňuje Jana Rotterová príčiny vzniku rímskokatolíckeho sirotinca v 19. storočí, pričom sa zameriava aj na prvé roky jeho existencie. V krátkosti opisuje charitatívnu činnosť cirkvi na území Slovenska a potrebu vzniku sirotinca najmä po cholerovej epidémii. Autorka ďalej podáva dôležité informácie vyplývajúce zo zakladacej listiny, neskôr i štatútu, ku ktorým sa zvlášť vyjadruje (ktoré zvlášť rozpisuje). Záver je obohatený o viaceré prílohy. Lukáš Dzurilla v štúdiu *Pozitívna tvár Bachovho absolutizmu* sa snaží odkryť pozitíva tohto politického režimu na príklade mesta Levoča, sídla Spišskej župy. Autor konkrétne vyzdvihol možnosť používať materinský jazyk na katolíckom gymnáziu, nevynechal však ani negatívne stránky neoabsolutizmu, ako napr. cenzúra tlače, porušovanie slobody slova alebo prísna policajná kontrola. V štúdiu pod názvom *Zákon o vládě v Indii z roku 1919* hodnotí Slávka Otčenášová nielen otázku jeho prijatia britskou vládou, ale aj jeho klady a zápory pre britskú i indickú spoločnosť. V štúdiu *Ružomberské katolícke školstvo v medzivojnovom Československu* sa Michal Marťák vyjadruje k problematike katolíckeho školstva v Ružomberku, poukazuje na ťažké obdobie odmaďarčovania, poštátnenia škôl, na nedostatok kvalifikovaných učiteľov a iné ťažkosti spojené s reorganizáciou, financovaním škôl, riešením novostavieb a pod. Prakticky rovnaké podmienky vládli vtedy na celom území vtedajšieho Slovenska. Peter Zmátlo v štúdiu *Činnosť Slovenskej ligy na Spiši* zas opisuje aktivity tohto spolku, presnejšie jeho miestnych zborov v oblasti Spiša v medzivojnovom období. V prvom rade išlo o školskú činnosť. Autor sa v úvode zameril na zakladanie slovenských menšinových škôl a ich podporu, pričom podrobne, pomocou tabuliek uvádza dôležité údaje o počte žiakov, financovaní a pod. (z hľadiska sociálneho i ekonomického). Ďalej sa možno dočítať o ďalších, nemenej dôležitých aktivitách zborov Slovenskej ligy, ako napr. organizovanie rôznych kultúrnych, umeleckých podujatí, ale tiež politických akcií, jubilejných kongresov, oslavy a pod. Nasledujúca štúdia s názvom *Príprava a realizácia stavby Liptovského múzea* od Vincenta Voľara nám približuje udalosti spojené s výstavbou novej budovy múzea v Ružomberku v rokoch 1933 – 1937. Na začiatku opisuje autor takmer nekonečné nezrovnalosti medzi stavebnými projektmi, využívajúc pritom najmä dobovú tlač, v ktorej sa viedli dlhé rozpravy o súťaži na stavbu budovy. Ďalej sa zaoberá otázkou financovania výstavby, ako i samotného zariadenia múzea. V poslednej štúdiu *K problematike rozvíjania historického bádania na slovenských vysokých školách v rokoch 1921 – 1990 (pokús o náčrt východísk výskumu)* sa Marek Havrila pokúša analyzovať historické bádanie a vývoj historiografie na Slovensku v 20. storočí, na

príklade vysokých škôl v Bratislave, Prešove, Banskej Bystrici a v Nitre. Autor poukazuje na rozličné problémy vedeckej činnosti v jednotlivých politických režimoch, ako i na iné ťažkosti spojené s reorganizáciou vysokého školstva, alebo s nedostatkom profesorov, s čím sa mnohé univerzity stretávajú dodnes. Popri tom nezabúda menovať významné osobnosti slovenskej histórie a zhodnotiť publikačnú činnosť katedier horeuvedených vysokých škôl.

Je veľmi potešiteľné, že do „rodiny“ katedier histórie, ktoré vydávajú výsledky svojich výskumov vo forme vedeckých zborníkov, sa zaradila aj ružomberská katedra. Neostáva nám iné, len popriať jej pracovníkom, najmä však zostavovateľovi zborníka, aby si tento našiel cestu ku svojim čitateľom a inšpiroval k vedeckej práci aj študentov!